

การวิจัยสถาบัน : เครื่องมือสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัย

ดร.พิภา สมณา

บทนำ

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ความถูกต้อง ในสิ่งที่ต้องการศึกษา มีการรวบรวมข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูล การวิเคราะห์และตีความหมายของผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญของการวิจัย คือ การได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ในสิ่งที่ต้องการศึกษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ตามระเบียบวิธีวิจัยเป็นการกระทำอย่างมีระบบที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ มีความน่าเชื่อถือ การวิจัยเกิดขึ้นด้วยเหตุผลที่สำคัญ 2 ประการ คือ การวิจัยเพื่อความรู้ทางวิชาการ และการวิจัยประยุกต์ ซึ่งเป็นการวิจัยที่นำผลมาใช้ในการปฏิบัติโดยตรง

ในปัจจุบันหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการวิจัยประยุกต์ที่เน้นการนำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหน่วยงานและองค์กรโดยตรงและทำอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งเรามักจะเรียกการวิจัยในลักษณะนี้ว่า “การวิจัยสถาบัน” ในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยสถาบัน โดยพิจารณาได้จากการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับการวิจัยสถาบันโดยตรง มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรทำงานวิจัยสถาบัน โดยมีการให้ทุนสนับสนุน รวมทั้งการมีเครือข่ายการวิจัยสถาบัน เป็นต้น ผลที่ได้จากการวิจัยสถาบันนอกจากจะนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาสถาบันแล้วยังเป็นผลงานทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ในการขอรับการประเมินเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพของผู้ทำวิจัยได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ในความหมายเพื่อการประกันคุณภาพ การวิจัยสถาบัน หมายถึง การดำเนินงานวิจัยเชิง

ประเมินเกี่ยวกับองค์กร เพื่อใช้ผลการวิจัยเชิงประเมินนั้นมาประกอบการตัดสินใจในการจัดทำนโยบายและแผน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ขององค์กรนั้นต่อไป รวมทั้งมีการกำหนดให้การวิจัยสถาบันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสมาคมวิจัยสถาบันขึ้นแล้วเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2543 โดยมีศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอาน เป็นนายกสมาคมและผู้ริเริ่มจัดตั้งในนามสมาคมวิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา (Association of Institutional Research and Higher Education Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางของนักวิจัยสถาบัน นักวิชาการ และผู้บริหารการศึกษา ได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ ๆ อันนำไปสู่ประโยชน์ในทางวิชาการและวิชาชีพ การส่งเสริมการจัดทำวิจัยสถาบันและเผยแพร่ผลงาน รวมทั้งการให้บริการทางด้านการวิจัยสถาบัน ด้านนโยบายและแผน และการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติโดยรวมก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาและสนองต่อความต้องการของสังคมและประเทศชาติได้ ในการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ Kaufman (1978) ได้เสนอวิธีการเชิงระบบในการปฏิบัติงาน (System Approach) โดยจำแนกขั้นตอนการจัดการ เป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) ประเมินสภาพปัจจุบัน/ปัญหา หรือ ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) (2) พิจารณา ค้นหา หรือพัฒนา ทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพงาน และเลือกทางเลือกที่เหมาะสม (3) วางแผน/จัดทำแผนงาน โครงการตามทางเลือกที่คัดสรรแล้ว (4) ดำเนินงานตามแผน โดยมีการกำกับ ติดตาม ประเมินความก้าวหน้าของงาน และตัดสินใจปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง และ (5)

ประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อการตัดสินใจขยายขอบข่ายงานหรือยุติแผนงาน/โครงการ ซึ่งในสภาพทางปฏิบัติขั้นตอนการปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้นจะดำเนินการเป็นวงจรต่อเนื่องกัน

ในกระบวนการดังกล่าวข้างต้นนักบริหารหรือผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในกระบวนการนี้ จะเกิดกิจกรรมการวิจัยหรือกิจกรรมการพัฒนาในลักษณะต่าง ๆ หลายลักษณะ คือ

1. การประเมินสภาพปัจจุบัน/ปัญหา หรือความต้องการจำเป็น : เน้นวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเร่งด่วนขององค์กร เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาของสถาบัน “ต้องการสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผนพัฒนางานของสถาบัน” งานวิจัยกลุ่มนี้ ต้องระวังในเรื่องการเผยแพร่ในวงกว้าง ไม่จำเป็นต้องเผยแพร่ในวงกว้าง การเผยแพร่อาจมีผลกระทบต่อสถาบัน

2. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ : เป็นการค้นหาหรือพัฒนาทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา งาน อาทิ พัฒนาสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในงาน คู่มือการปฏิบัติงาน เอกสารเสริมความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการใหม่ ๆ วิธีการ/เทคนิคการทำงานใหม่ ๆ วิธีการสอนใหม่ ๆ เป็นต้น

งานวิจัยกลุ่มนี้ เป็นเหมือนการหาแนวปฏิบัติที่ดี ๆ (Best Practice) เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานในโอกาสต่อ ๆ ไป

การเผยแพร่งานวิจัยกลุ่มนี้สู่สาธารณะจะเกิดประโยชน์ต่อองค์กรอื่น ๆ ด้วย เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จะอย่างไรก็ตามในกรณีของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลหรือระบบสารสนเทศขององค์กร ก็มักจะเป็นงานวิจัยสถาบันที่ไม่จำเป็นต้องเผยแพร่ในวงกว้าง

3. การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของนโยบาย แผนงาน หรือ โครงการ : เป็นงานวิจัยที่เกิดขึ้นในขั้นของการวางแผน /จัดทำแผนงาน โครงการ ใช้เพื่อการตัดสินใจเป็นการเฉพาะของสถาบัน ยกเว้นในกรณีของการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการสาธารณะ ก็อาจจำเป็นต้องเผยแพร่ต่อสาธารณชน

4. การวิจัย/ประเมินความก้าวหน้าของนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ : เป็นงานวิจัยที่เกิดขึ้นในขณะที่นโยบาย แผนงาน หรือโครงการใด ๆ ได้ถูกนำไปปฏิบัติหรืออยู่ระหว่างดำเนินการ มุ่งหาสารสนเทศประกอบการตัดสินใจปรับปรุงงานของสถาบันเป็นการเฉพาะ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่ในวงกว้าง

5. การวิจัย/ประเมินสรุปผลการดำเนินงาน การติดตามผล และประเมินผลกระทบต่าง ๆ : เป็นการวิจัยที่เกิดขึ้นเมื่อองค์กรใด ๆ ได้ดำเนินงานเสร็จสิ้นระยะ -สำคัญ ๆ เช่น สิ้นปีงบประมาณ สิ้นปีการศึกษา สิ้นแผนพัฒนายุทธศาสตร์ 5 ปี เป็นต้น มุ่งตรวจสอบว่า การดำเนินงานใด ๆ ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังหรือไม่ เกิดผลกระทบในลักษณะใดบ้าง มากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะขยายขอบข่ายการดำเนินงานในวงกว้างมากขึ้นหรือไม่ หรือควรยุติการดำเนินงาน/โครงการหรือไม่

ประเภทของการวิจัยทั้ง 5 ลักษณะ ดังกล่าวข้างต้นเป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานขององค์กรหรือสถาบันที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นงานวิจัยสถาบัน อย่างไรก็ตามเนื่องจากงานวิจัยแต่ละลักษณะจะมีระดับความหวັนไหว (Sensitive) ต่อการเผยแพร่ต่อสาธารณชน จึงเกิดการจัดกลุ่มเป็นงานวิจัยสถาบันแบบเข้มข้น เช่น การวิเคราะห์ปัญหาของสถาบัน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลของสถาบัน การประเมินความก้าวหน้าหรือประเมินความสำเร็จของงานใด ๆ ในความรับผิดชอบของสถาบัน จัดเป็นกลุ่มงานวิจัยสถาบันแบบเข้มข้น ที่ต้องระมัดระวังในการเผยแพร่ผลงานในวงกว้าง ส่วนงานวิจัยที่เน้นการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการใหม่ ๆ การพัฒนาสื่อเพื่อสนับสนุนงานใหม่ ๆ หรืองานวิจัยเชิงประจักษ์ที่สามารถนำผลผลิตมาใช้ในการพัฒนางานของสถาบัน กลุ่มนี้ เป็นงานวิจัยที่สามารถเผยแพร่ในวงกว้างได้ จะเป็นประโยชน์ต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถาบันหรือองค์กรอื่น ๆ

มีคำหลายคำที่เกี่ยวข้องกับ วิจัยสถาบัน เช่น Policy Research Policy Studies Policy Formulation Policy Evaluation ฯลฯ ที่นักวิจัยสถาบันทุกคนควรศึกษา/ทำความเข้าใจแล้วนำหลักคิดมาใช้ในการพัฒนางาน

ในองค์กร

จากความสำเร็จของการวิจัยสถาบันดังที่กล่าวมา ผู้เขียนในฐานะที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันอุดมศึกษามีความตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่าการวิจัยสถาบันนั้นจะเป็นเครื่องมือสำคัญและทรงพลังในการขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการพัฒนา จึงใช้บทความนี้เป็นช่องทางในการสื่อสารและนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยสถาบันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจตามสมควร

แนวคิดและหลักการทั่วไปของการวิจัยสถาบัน

ธรรมชาติของการวิจัยสถาบัน มีแนวคิดหรือปรัชญาในการวิจัย ดังนี้

1. เป็นการวิจัยในหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยทั่วไป
 2. เป็นการวิจัยตามขอบเขต ลักษณะ หน้าที่ หรือโครงสร้างของงานที่รับผิดชอบ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์กรหรือสถาบันนั้น ๆ
 3. เป็นการวิจัยทั้งปัญหาเฉพาะหน้าที่ หรือการวางนโยบายหรือแผนระยะยาวของสถาบัน
 4. ผลงานการวิจัยสถาบัน ไม่เพียงแต่จะนำมาแก้ไข ปัญหาหรือกำหนดนโยบายหรือพัฒนา องค์กรหรือสถาบันนั้น ๆ เท่านั้น แต่อาจจะนำไปเป็นแนวทางในการวิจัยสถาบันอื่น ๆ ได้
 5. คณะผู้วิจัยเป็นบุคลากร นักวิจัย หรือนักวิชาการ ที่สังกัดอยู่ภายในหน่วยงานหรือสถาบัน นั้น ๆ (เว้นแต่จะมีที่ปรึกษาจากภายนอกพร้อมด้วยก็ได้)
 6. คณะผู้วิจัยควรเป็นนักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ จิตวิทยา สถิติ สังคมวิทยา มนุษยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย หรือการปกครอง เป็นต้น
 7. แนวคิดหรือเป้าหมายหลักของการวิจัยสถาบัน คือ ให้สามารถนำข้อมูลหรือข้อค้นพบต่าง ๆ จากการวิจัย ไปใช้ประกอบในการแก้ปัญหา กำหนดนโยบายพัฒนา สถาบัน หรือตัดสินใจในสภาวะการณ์ที่คับขัน เป็นต้น
- กล่าวโดยสรุป หลักการทั่วไปของการวิจัยสถาบัน ควรจะมีลักษณะดังนี้

1. ใช้ระยะสั้นหวังผลเร็ว เพราะต้องการใช้ข้อมูล อาจจะไม่เกิน 6 เดือน
2. ขั้นตอนการนำเสนอโครงร่างต้องรวดเร็ว ไม่มีขั้นตอนมาก อาจเขียนโครงการประมาณ 1 – 2 เดือน รวมถึงขั้นตอนการพิจารณา และการอนุมัติด้วย
3. งบประมาณต้องอนุมัติเร็ว และเพียงพอ
4. ผู้ทำการวิจัยสถาบันต้องได้รับการลดภาระงานอื่น ๆ ให้น้อยลง เพราะการดำเนินการอาจจะไม่ทันกับระยะเวลาที่กำหนด และอาจส่งผลกระทบต่อข้อมูลที่จะนำไปใช้ประโยชน์
5. ผู้ทำการวิจัยอาจจะวิจัยเดี่ยวหรือวิจัยเป็นทีมวิจัยก็ได้
6. อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ และคนต้องมีความพร้อม นอกจากนี้ หลักการสำคัญของการวิจัยสถาบันคือ จะต้องไม่แปลกแยกจากการทำงานปกติ แต่จะต้องเป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการของสถาบันที่เกิดขึ้นเป็นวงจรของการพัฒนาสถาบันนั้น ๆ จึงจะทำให้ผู้ทำวิจัยเกิดความรู้สึกว่าการวิจัยสถาบันไม่ได้เป็นเรื่องยาก น่าเบื่อ และสร้างภาระให้มากขึ้นกว่างานที่ทำอยู่ตามปกติ แต่ตรงกันข้ามกลับทำให้เกิดความรู้สึกสนุกกับการทำงานและเกิดการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือ สถาบันจะได้งานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัยสถาบัน

การวิจัยสถาบันมีวัตถุประสงค์โดยทั่วไป สรุปได้ 4 ประการ ดังนี้

1. วิจัยเพื่อแก้ปัญหา เมื่อสถาบันมีปัญหาหรืออุปสรรค จำเป็นต้องมีการวิจัย สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ติดตาม และปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของสถาบัน เช่น ปัญหานักศึกษาที่ลาออกกลางคัน ปัญหา นักศึกษาเข้าศึกษาในสถาบันน้อย เป็นต้น
2. วิจัยเพื่อการตัดสินใจ ในกรณีที่ไม่มีปัญหา แต่ต้องการตัดสินใจในบางเรื่อง เช่น การขยายวิทยาเขต การเปิดหลักสูตรใหม่ เป็นต้น หากมีผลงานวิจัยที่มีข้อมูลสนับสนุนและยืนยันได้ก็จะทำให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม

3. วิจัยเพื่อวางแผนอนาคตเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานของสถาบันได้อย่างเหมาะสม เช่น การศึกษาแนวโน้มทางเศรษฐกิจ แนวโน้มทางสังคม แนวโน้มของนักศึกษา และแนวโน้มของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานของสถาบัน เป็นต้น

4. วิจัยเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเรื่องที่สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงเพราะสถาบันอุดมศึกษาจะคงอยู่ได้ด้วยคุณภาพและความเป็นเลิศ ปัจจุบันมีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งจะดำเนินการในเรื่องการประเมินคุณภาพสถาบัน อุดมศึกษา อย่างน้อย 5 ปี ต่อครั้ง สถาบันจึงต้องมีการประเมินคุณภาพภายในของตนเอง โดยการวิจัยสถาบันควบคู่ไปกับการดำเนินการเรื่องอื่น ๆ ด้วย

สรุปได้ว่าการวิจัยสถาบันในสถาบันอุดมศึกษาเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกำลังออกนอกระบบ และสภาพการแข่งขันระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนมีสูง ดังนั้น การวิจัยสถาบันจึงเป็นการเตรียมฐานข้อมูล เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสถาบันใช้ในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงาน ทำให้สถาบันรู้จักสภาพ จุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง และที่สำคัญ คือ การวิจัยสถาบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และความเป็นเลิศให้กับสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งทำให้เกิดการบูรณาการระหว่างการวิจัยและการเรียนการสอนซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา เมื่อเกิดปัญหาหรือต้องการพัฒนา การเรียนการสอน สามารถใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา แล้วจึงนำเอาผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งถือเป็นวงจรของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่ต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ต่อสถาบันเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ยังสามารถใช้การวิจัยสถาบันเป็นเครื่องมือในการพัฒนาภารกิจด้านอื่น ๆ ของสถาบัน อุดมศึกษา เช่น การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

ลักษณะของการวิจัยสถาบัน

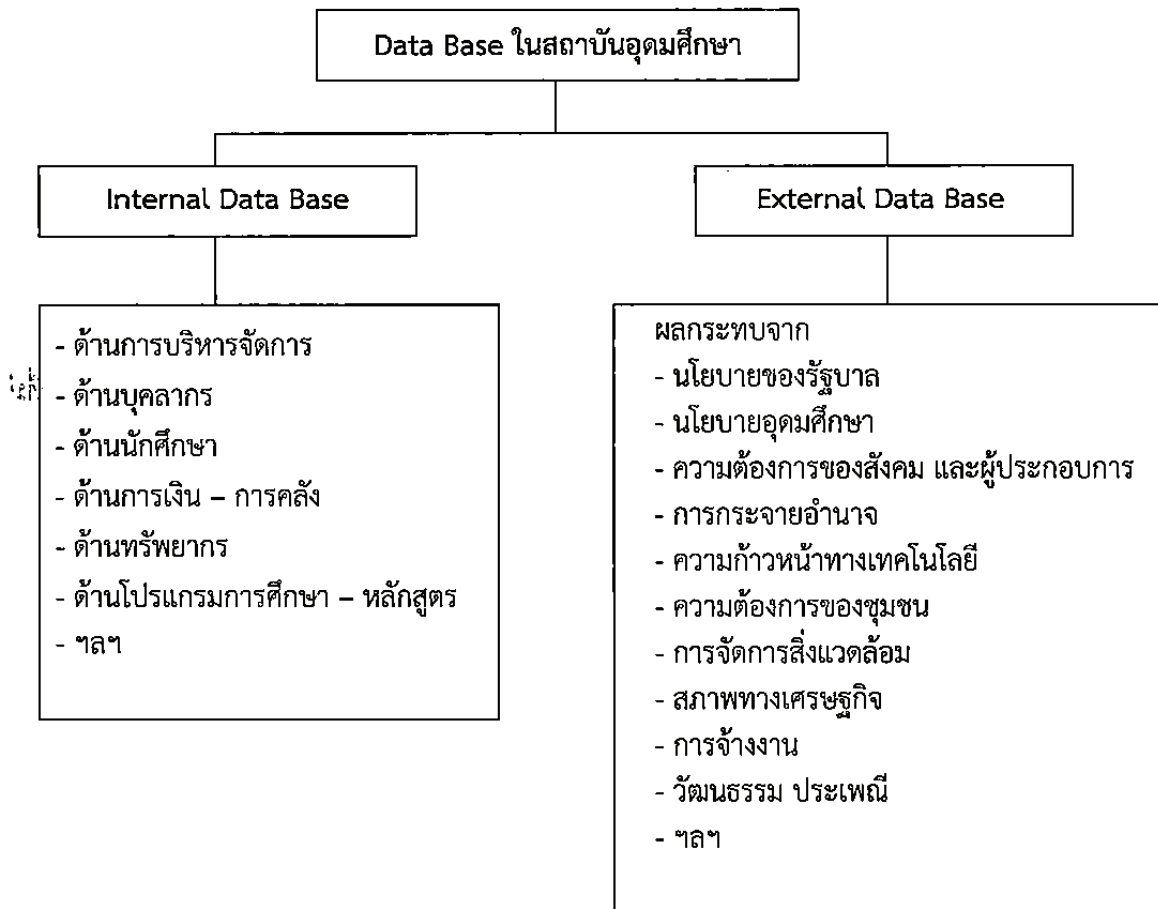
ลักษณะการดำเนินการวิจัยสถาบันเป็นการสลับกันระหว่างการทำงานของกระบวนการต่อไปนี้

1. การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) หรือ R&D คือ การวิจัยที่มุ่งพัฒนานวัตกรรมที่เป็นทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพงาน โดยผลลัพธ์ของการวิจัยจะปรากฏให้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ผลการวิจัยประเภทสื่อ/ชิ้นงาน (Material) และประเภทแบบหรือวิธีการทำงาน (Procedure / Process)

2. การพัฒนาและวิจัย (Development and Research) หรือ D&R คือ การเน้นการพัฒนา มากกว่าการวิจัย โดยถือว่าการศึกษาวิจัยเป็นเพียงส่วนน้อยของกระบวนการพัฒนา

ทั้งนี้ ในกระบวนการของการวิจัยสถาบัน ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทันสมัย และตรงเวลา โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ไม่ควรมีเฉพาะข้อมูลภายใน แต่ควรมีข้อมูลภายนอกด้วย ข้อมูลภายในอาจประกอบด้วยข้อมูลนักศึกษา บุคลากร หลักสูตร การเงินการคลัง โปรแกรมหลักสูตร และทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สำคัญจะต้องพัฒนาฐานข้อมูลให้เหมาะสมกับการศึกษาวิเคราะห์ในประเภทต่างๆ ตลอดจนต้องมีการนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ การวางแผน และการประเมินผลของสถาบันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

ตัวอย่างข้อมูลที่ควรศึกษาในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

ที่มา : สมาคมนักวิจัยในความปลอดภัยของสภาวิจัย แห่งชาติ (2548)

การวิจัยสถาบันเครื่องมือสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

หน่วยงานหรือองค์กรในอุดมคติ คือ องค์กรแห่งการเรียนรู้ คนที่ทำงานในองค์กรนอกจากทำงานตามหน้าที่แล้วยังมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการทำงาน ทำให้ผู้ทำงานได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การวิจัยสถาบันซึ่งเป็นการวิจัยในงานประจำจึงน่าจะเป็นกิจกรรมที่ดีที่สุดที่เป็นเครื่องมือสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเป็นเครื่องมือพัฒนาบุคลากรขององค์กรควบคู่ไปด้วยกัน

กิจกรรมเพื่อการพัฒนางานในลักษณะของ QCC (Quality Control Circle) QA (Quality Assurance) QI (Quality Improvement) TQC (Total Quality Control) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องมีการคิด การปรึกษาหารือกันในกลุ่ม

ตัดสินใจเลือกดำเนินการพัฒนางานและเป้าหมายของการพัฒนา ทาวิธีการพัฒนางาน ดำเนินการพัฒนางาน เก็บข้อมูลก่อนและหลังการพัฒนางานเพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนางาน หากมองในความหมายที่กว้าง ก็คือ การวิจัยอย่างง่ายนั่นเอง กิจกรรมเหล่านี้คือกระบวนการพัฒนาบุคลากร และมีส่วนเสริมสร้างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน

การวิจัยสถาบันกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ในความหมายเพื่อการประกันคุณภาพ การวิจัยสถาบัน หมายถึง การดำเนินงานวิจัยเชิงประเมินเกี่ยวกับองค์กรเพื่อใช้ผลการวิจัยเชิงประเมินนั้นมาประกอบการ

ตัดสินใจในการจัดทำนโยบายและแผน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ขององค์กร การวิจัยเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงเพราะสถาบันอุดมศึกษาจะคงอยู่ได้ด้วยคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการ ปัจจุบันมีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่ง จะดำเนินการในเรื่องการประเมินคุณภาพสถาบัน อุดมศึกษา อย่างน้อย 5 ปี ต่อครั้ง สถาบันอุดมศึกษาจึงต้อง มีการประเมินคุณภาพภายในของตนเองโดยการทำวิจัย สถาบันควบคู่ไปกับการดำเนินการเรื่องอื่น ๆ ด้วย ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่จะใช้สนับสนุนและยืนยันผลการประเมิน เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในมุมมอง ของการประกันคุณภาพ การวิจัยสถาบันมีบทบาทและมี ส่วนสนับสนุนงานด้านการประกันคุณภาพ ดังนี้

1. ช่วยสร้างชุดของข้อมูลหลักฐานที่หลากหลาย และน่าเชื่อถือให้แก่งานประกันคุณภาพของสถาบัน
2. ช่วยชี้ให้เห็นผลลัพธ์ และผลกระทบจากการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถาบัน
3. ช่วยสร้างระบบงานบริหารและวัฒนธรรม องค์กร
4. ช่วยพัฒนาและก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของ บุคลากรในสถาบัน เช่น ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ฯลฯ

นอกจากนี้ มิติใหม่ที่นำเสนอและสะท้อนให้เห็น ความสำคัญของการวิจัยสถาบันต่อการประกันคุณภาพได้ อย่างชัดเจน คือ การวิจัยสถาบันจะเป็นการสร้างฐานข้อมูล เพื่อการประกันคุณภาพของสถาบัน นั้น ๆ โดยควรจะมีการ วิจัยสถาบันเพื่อสร้างฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องและ รองรับตามเกณฑ์มาตรฐาน ปัจจัยคุณภาพ และตัวบ่งชี้ที่ สถาบันกำหนดขึ้นหรือตามที่หน่วยงานซึ่งเป็นผู้ประเมินได้ กำหนดขึ้น หากสามารถดำเนินการได้อย่างจริงจังและต่อ เนื่องแล้วก็จะส่งผลให้ระบบการประกันคุณภาพของสถาบัน เกิดความเข้มแข็งและประสบผลสำเร็จตามตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

บทสรุป : การวิจัยสถาบันเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา องค์กร

การวิจัยสถาบันเป็นเสมือนกระจกส่องดูตนเองว่า ได้ปฏิบัติหรือบริหารจัดการสถาบันตามนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ที่สถาบันได้กำหนดไว้หรือไม่ เพียง ใด มีความสอดคล้องกับนโยบายและ ยุทธศาสตร์ของ รัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานเจ้าสังกัดของ สถาบันนั้น ๆ หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะได้มีข้อมูลสำหรับ ใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาของสถาบันได้ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล รวมทั้งเป็นวงจร ของการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด จึงกล่าวได้ ว่าการวิจัยสถาบันเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปรับปรุงและ พัฒนาองค์กร และขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางในการส่งเสริมให้บุคลากรผู้ทำงานวิจัยสถาบันได้พัฒนาศักยภาพทาง วิชาการและมีโอกาสความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง ควบคู่ไปด้วยกับการพัฒนาองค์กรด้วย

ดังนั้น องค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษา สภาสถาบันและผู้บริหารทุกระดับจะต้องให้ความสำคัญ และส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดย ดำเนินการพร้อม ๆ กันไปกับการกระตุ้นให้บุคลากรได้ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการวิจัยสถาบัน มีการ ทำงานวิจัยอย่างจริงจังต่อเนื่อง และที่สำคัญต้องเป็นงาน วิจัยที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งจะส่ง ผลให้เกิดเป็นวงจรของการพัฒนาที่จะนำพาองค์กรไปสู่ ความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดนิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- ภัทรพรหม เล่านิรามัย. (2544). เอกสารประกอบการ สัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “การวิจัยสถาบัน กับการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน,” กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2550, จาก http://www.spa.ac.th/~patrapan/Tip1_46.html

วิจารณ์ พานิช. (2546). การบริหารงานวิจัย : แนวคิดจาก
ประสบการณ์. (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วิจิตร ศรีสอาน. (2551). การวิจัยสถาบันกับการประกัน
คุณภาพการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 25
กุมภาพันธ์ 2552, จาก[http://www.rdi.ku.ac.th/
index_Manual/Manual_Kurdi/Document_
confer&meeting/Year48/01-January/08.ppt](http://www.rdi.ku.ac.th/index_Manual/Manual_Kurdi/Document_confer&meeting/Year48/01-January/08.ppt).

วิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

(2549). การวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยฯ.

สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2549, จาก [www.cie.tu.ac.
th/research.shtml](http://www.cie.tu.ac.th/research.shtml)

สมาคมนักวิจัยในความอุปถัมภ์ของสภาวิจัยแห่งชาติ.

(2548). สรุปสาระสำคัญจากโครงการฝึกอบรม
เรื่อง การวิจัยสถาบัน (การวิจัยองค์กร)

Institution Research. วันที่ 13 – 15

ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมริชมอนด์ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ : สมาคมฯ.

สำนักวิจัยสถาบันและประเมินผล มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

(2549). การวิจัยสถาบัน. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยฯ. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2549,
จาก http://ireo.bu.ac.th/html_81.html